

Vektorit

Juulia Lahdenperä ja Lotta Oinonen

2. lokakuuta 2015

Sisältö

1	Vektori	1
1.1	xy-koordinaatisto	1
1.2	Vektorin komponentit	1
1.3	Kahden pisteen välinen vektori	2

1 Vektori

1.1 xy-koordinaatisto

JOKIN TERÄVÄ ALOITUS.

KUVA (koordinaatisto ja piste P)

Tehtävä 1.1.1. Tutki yllä olevaa kuvaa ??.

- (a) Nimeä kuvaan x - ja y -akselit.
- (b) Kuinka monta askelta siirrytään x -akselin suuntaan, jotta päästään pisteeseen P ?
- (c) Kuinka monta askelta siirrytään y -akselin suuntaan, jotta päästään pisteeseen P ?

Tason piste ilmoitetaan lukuparina (x, y) , missä ensimmäinen luku x ilmoittaa x -akselin suuntaisten ja toinen luku y y -akselin suuntaisten askelten lukumäärän. Näitä lukuja kutsutaan **pisteen koordinaateiksi**. Kuvan ?? piste P sijaitsee siinä tason pisteessä, missä $x = 3$ ja $y = 4$. Näin ollen pistettä P merkitään $P = (3, 4)$. Koordinaattien avulla kaikki tason pisteet voidaan määrittää yksikäsitteisesti.

Koordinaattiakselit jakavat tason neljään osaan. Osat nimetään yleensä järjestysnumeroilla I, II, III ja IV alla olevan kuvan ?? mukaisesti. Koordinaattiakselien leikkauskohdasta kutsutaan **origoksi**. Origoa merkitään yleensä kirjaimella O , ja sen koordinaatit ovat $O = (0, 0)$.

KUVA (koordinaatiston neljä osaa)

Tehtävä 1.1.2. Valitse kuvasta ?? jokaiselta koordinaatiston neljänneksellä jokin piste ja ilmoita sen koordinaatit. Miten eri neljännekset vaikuttavat koordinaattien etumerkkeihin?

Tehtävä 1.1.3. HALUAISIN, ETTÄ A-KOHTA ALKAA VASTA SEURAAVALTA RIVILTÄ.

- (a) Piirrä koordinaatistoon pisteet $(0, 2)$, $(0, -4)$ ja $(0, 3)$.
- (b) Piirrä koordinaatistoon kolme uutta pistettä, jotka ovat muotoa $(0, y)$.
- (c) Piirrä kuva kaikista sellaisista tason pisteistä, jotka ovat muotoa $(0, y)$.
- (d) Piirrä kuva kaikista sellaisista tason pisteistä, jotka ovat muotoa $(x, 0)$.

1.2 Vektorin komponentit

Tarkastellaan seuraavaa kuvaa ??.

Kuvassa on nuoli $\vec{v}$, yhden x -akselin suuntaisen askeleen pituinen nuoli $\vec{i}$, sekä yhden y -akselin suuntaisen askeleen pituinen nuoli $\vec{j}$.

KUVA (vektorin komponentit)

Huomataan, että nuolen $\vec{v}$ päästä on sen kärkeen kolme x-akselin suuntaista askelta ja kaksi y-akselin suuntaista askelta. Tällainen nuoli $\vec{v}$ voidaan ilmoittaa nuolien $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ avulla muodossa $\vec{v} = 3\vec{i} + 2\vec{j}$.

Vektori on nuoli koordinaatistossa. Edellisen kuvan nuoli $\vec{v}$ on siis vektori $\vec{v}$, joka voidaan ilmaista vektorien $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ avulla. Vektoreita $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ sanotaan komponenttivektoreiksi, ja summattavia $3\vec{i}$ ja $2\vec{j}$ vektorin $\vec{v}$ **komponenteiksi**.

Tehtävä 1.2.1. Tarkastellaan seuraavaa kuvaa ??

KUVA (vektorin komponentit tehtävä samat erit vektorit)

- (a) Ilmoita kaikki kuvassa olevat vektorit komponenttivektorien $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ avulla. Mitä huomaat?
- (b) Mitä huomaat vektoreista, jotka lähtevät origosta?

Origosta lähtevän vektorin $\vec{v} = x\vec{i} + y\vec{j}$ kärki on pisteessä (x, y) . Kyseistä vektoria $\vec{v}$ kutsutaan pisteen (x, y) **paikkavektoriksi**.

Tehtävä 1.2.2. EI TÄHÄN

- (a) Piirrä komponenttivektorit $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ koordinaatistoon siten, että ne lähtevät origosta.
- (b) Minkä pisteiden paikkavektoreita ne ovat?

1.3 Kahden pisteen välinen vektori

Tehtävä 1.3.1. EI TÄHÄN

- (a) Piirrä koordinaatistoon kaksi pistettä. Merkitse myös pisteiden koordinaatit.
- (b) Piirrä pisteiden väliin vektori $\vec{v}$.
- (c) Ilmoita vektori $\vec{v}$ komponenttivektorien $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ avulla.
- (d) Miten komponenttitekijät voitaisiin saada pisteiden x- ja y-koordinaattien avulla?

Kahden pisteen välinen vektori saadaan vähentämällä pisteiden x- ja y-koordinaatit keskenään. Esimerkiksi pisteestä $A = (4, 1)$ lähtevä ja pisteeseen $B = (-1, 3)$ päättyvä vektori $\vec{v}$ on $\vec{v} = ((-1) - 4)\vec{i} + (3 - 1)\vec{j} = -5\vec{i} + 2\vec{j}$. Kahden pisteen välinen vektori voi kulkea kahteen eri suuntaan. Nämä ovat erit vektorit. Pisteestä A pisteeseen B kulkevaa vektoria merkitään $\vec{AB}$, ja pisteestä B pisteeseen A kulkevaa vektoria merkitään $\vec{BA}$. Esimerkkinne vektori $\vec{v} = -5\vec{i} + 2\vec{j}$, joka lähti pisteestä A ja päättyi pisteeseen B on siis vektori $\vec{AB}$.

Tehtävä 1.3.2. (a) Piirrä koordinaatistoon pisteet A ja B Merkitse myös niiden koordinaatit.

- (b) Laske pisteiden koordinaattien avulla vektorin $\vec{AB}$ komponenttieditys.

(c) Laske pisteiden koordinaattien avulla vektorin $\vec{BA}$ komponenttiesitys.

samansuuntaiset, vastakkaissuuntaiset yms.

yksikkövektori, vektorin pituus

komponenttiesitys on yksikäsitteinen – oikea todistus